

VIRÁGOS MÁRTA

AZ OKTATÁS MEGINDULÁSÁNAK
100 ÉV ELŐTTI EMLÉKEI

SCHOOL YEAR OPENING IN 1914. The first official school year opening of the Hungarian Royal University of Debrecen was organized on October 1, 1914 in the Great Church. The event was reported by several newspaper of the time. The detail history of the establishment of the University of Debrecen was first written by dr. Béla Kun (later known as Béla Szentpéteri Kun) in the Almanach of the Hungarian Royal University of Debrecen in 1914, and published in printed format only in 1916. The third chapter of the essay is available in full text.

A Debreceni Egyetem történetében kiemelkedő jelentősége volt a 2012-es évnek, hiszen a magyar törvényhozás 1912. évi XXXVI. törvénycikke rendelkezett a Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem létrehozásáról. A centenáriumi év alkalmából az egyetem egy éven át tartó programsorozatban mutatta be az elmúlt száz esztendő fontosabb eseményeit, azok helyszíneit, és a 100 év alatt létrehozott fontos értékeket. Kiállítás, reprezentatív fotóalbum, születésnapi krónika és természetesen egy tudományos igényű egyetemtörténeti kötet őrzik az emlékeket.

Ebben az évben ismét ünnepeket ünnepelhetünk, hiszen a Debreceni Magyar Királyi Egyetem első ünnepélyes tanévnyitójára 1914. október 1-jén került sor a Nagytemplomban. Ezen eseményre és az egyetemi oktatás megkezdésére emlékezve több forrásértékű és ma már nehezen hozzáférhető dokumentumot teszünk az alábbiakban közkinccsé. Elsőként az alapítás és a megnyitás küzdelmes időszakáról az egyik leghitelesebb korabeli beszámolóként dr. Kun Béla (későbbiekben Szentpéteri Kun Béla) által 1914-ben megírt, de csak 1916-ban megjelent visszatekintés egy részletét közöljük.¹ Majd a tanévnyitó meghívója és a tanévnyitóról szóló korabeli sajtótudósítás után az egyetemi karok első tanári karának adatait tartalmazó részt közöljük - szintén eredeti formájában – az említett almanachból. Néhány, az 1914. évből származó, egyetemmel foglalkozó újsághír mellett az első egyetemi tanév hallgatóinak névsorát is közreadjuk.

* * *

¹ *A Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem Almanachja az 1914–15-dik tanévre*, Debrecen, 1916, 1–51. Alább Kun Béla írásának harmadik fejezete olvasható.

Az állami egyetem létrehozására Debrecen városa széleskörű összefogásra törekedett. Ennek érdekében egy városi egyetemi bizottság alakult, mely nagyon részletes javaslatot terjesztett 1908-ban a törvényhatósági bizottság elé. A javaslatban nem csak egyetem felállítását javasolták, de több kulturális intézmény egyidejű létrehozását is. A javaslatot a törvényhatósági közgyűlés az 1908. évi 42. számú határozatában elfogadta. Ebben rögzítésre került, hogy:

1. az egyetemi karok számára szükséges épületeket a bemutatott tervrajzok alapján felépítik,
2. a város a közkórházat kibővíti,
3. felépíti a járványkórházat és a népszanatóriumot,
4. az épületek megvalósításához szükséges 5 millió koronát kölcsön felvételével biztosítja (1910. évi 217. bkgy. szám).

A városi küldöttség a javaslatot 1911. április 27-én gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszterhez betervezte. Válaszul már május 14-én Debrecenbe utazott Balogh Jenő vallás- és közoktatásügyi államtitkár, és ki is jelölte az egyetem elhelyezésére alkalmas területet a Nagyerdőn.

A város tanácsa 1911 őszén emlékiratot készített, amelyben ismételt felsorolták azokat az érveket, amelyek a debreceni egyetem megalapítása mellett szóltak. Ezzel egy időben tíz tiszántúli vármegye támogatását is sikerült megszerezni. Az emlékiratot Kovács József polgármester személyesen adta át az Országház kupolatermében Zichy János kultuszminiszternek. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1911. november 4-diki rendeletében közölte az egyházkerülettel a megállapodás feltételeit:

Az állami fenntartású debreceni tudományegyetemen egy református Hittudományi Kar lesz, mely hét tanszékkal fog működni. Az egyházkerület nemcsak a lelkésszé minősítés, hanem a lelkésszé képzés jogát is megkapja. A Hittudományi Kar tanárainak fizetését az állam biztosítja, ehhez az egyházkerület évenként 70 000 koronát tesz hozzá, valamint átadja használatra a teológiai akadémia jelenlegi helyiségeit felszereléssel együtt. A Hittudományi Kar tanárait az egyházkerület javaslatára a király nevezi ki. A többi karon a pályázatot a vallás-és közoktatásügyi miniszter írja ki.

Fontos eleme volt a megállapodásnak, hogy a debreceni kollégium könyvtárát, gyűjteményeit és múzeumát a debreceni egyetem tanárai és hallgatói a Tiszántúli Református Egyházkerület tulajdonjogának fenntartása mellett szabadon használhatják, majd a megállapodás rögzíti, hogy: *„az egyetemi tanév elején a megnyitó és a tanév végén a záró ünnepet megelőző istentiszteletet a teológiai tanári kar egyik tagja a debreceni református nagytemplomban tartja s azon az egyetem rectora és tanácsa mint hivatalos funkcionáriusok részt vesznek.”*²

² Uo. 32.

1. Kun Béla az egyetem előkészítő munkálatairól és az egyetem megnyitásáról³

86

Az egyetem felállításáról szóló törvény és az egyetem megnyitása.

Miután az előadottak szerint teljes megegyezés jött létre a debreczeni magyar királyi tudományegyetem létesítése tárgyában az összes érdekelt tényezők között, úgy látszott, nem merülhet fel többé semmi nehézség az egyetemről szóló törvény megalkotása és az egyetem mielőbbi megnyitása tekintetében. Valósággal azonban ismét támadtak kiegyenlítésre váró ellentétek.

Gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter 1911 december 1-én terjesztette a képviselőház elé a debreczeni és pozsonyi tudományegyetem felállításáról szóló törvényjavaslatát. Az, hogy nem csak harmadik, hanem egyszerre harmadik és negyedik egyetem létesítéséről van szó, az előzmények után már nem volt meglepetés, ellenben igenis féténést okozott a törvényjavaslat indokolásának egyik része, mely a debreczeni tudományegyetem alkotó részei tekintetében kedvezőtlen magyarázatokra adott alkalmat. Az indokolásnak ez a része így szól:

„Az új egyetemek csak fokozatos fejlesztés alapján állíthatók fel... Mindkét egyetem számára a fejlesztés programját legalább is az első tíz esztendőre, 1912–1921-re kell megállapítanunk... Pozsonyban kelt okvetlenül az annyira szükséges új orvostudományi kart felállítani. Ennek felállítása maga után vonja szükségképpen a matematikai és természettudományi karnak szervezését. E két fakultáshoz harmadiknak a pozsonyi kir. jogakadémia helyébe állítandó jog- és államtudományi kart tervezem. Egyéb fakultásokat a közel jövőben Pozsonyban nem vélek megalkothatni. Debreczenben

88

zsonyi állami kórház a vallás- és közoktatásügyi miniszter tárcájába vétetik át, azon — a törvényhozás által is elfogadott — betöltést proponálta, hogy „amennyiben Debreczenben időközben az egyetemi oktatás céljainak megfelelő kórház állíthatnák fel s ezt Debreczen szab. kir. város az államnak ellenszolgáltatás nélkül felajánlja, ez utóbbi is, mint az illető egyetem orvostudományi karának kiegészítő része” ugyanoda vétetik.

Az ellentétnek ilyen módon kiegyenlítése azonban újabb ellentétek lehetőségét, vagy legalább tárgyalások szükségességét indította meg. A városnak im a törvényjavaslatba felvett pótlás szerint az egyetemi oktatás céljaira alkalmas kórházat kell építtetnie és az államnak átengednie, ha azt akarja, hogy egyetemen orvostudományi kar mielőbb szerveztessék; — meg kell tehát állapítani, hogy milyen legyen és mennyi költséggel épüljön fel ez az egyetem céljaira szolgáló kórház.

E tekintetben azonban a megegyezés a város és a kormány között igen könnyen létrejött, amennyiben a törvényhatósági bizottság 1912 március 28–30-án tartott közgyűlése a kórháznak a kívánalmak szerint s a nagyérdemnek az egyetemi telkekhez csatlakozó részen felépítésére felajánlott az eddigi ötmillió és telkek felül három millió koronát és a szükséges területet, (19/1912. b.kgy. sz.), — viszont a vallás- és közoktatásügyi miniszter, mivel a város által felajánlott összeg az összes szükséges intézetek felépítésére és berendezésére az elkészített tervek s hozzávetőleges költségvetése szerint elegendőnek nem mutatkozott — kész volt az intézetek egy részének felépítését, valamint a város által felépített részek helyső berendezését is az állam terhére átvállalni (98/493/1912. Vkm. sz.). Ennek megfelelőleg a város törvényhatósági bizottsága 1912 november 28-án tartott közgyűlésében már abban a helyzetben volt, hogy a kormány kívánságával megegyezően kimondhatta, miszerint a kormány által elfogadott tervezet szerint a város részéről felépítendő kórházi épületeket felépíteti és azokat a bábákepezdével együtt az államnak átengedi. (517/1912. b.kgy. sz.) A megegyezést nem zavarta meg az sem, hogy a törvényhatósági bizottság később (299/1913. b.kgy. sz.) e határozatot úgy értelmezte, „hogy a felsorolt építmények felépítési költségeihez a már jogerősen megszavazott három millió koronával hozzá-

87

viszont az 1912–1921-es időszakban a református hittudományi, a jog- és államtudományi, a bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi, a matematikai és természettudományi, összesen tehát négy kar felállítását tervezem”.

A törvényjavaslat miniszteri indokolásának ebből a részéből többen azt olvasták ki, hogy eszerint a debreczeni tudományegyetem nem lenne, vagy legalább is tíz éven belül semmi esetre sem lenne orvosi fakultás, ami — bár az indokolás pozsonyi tudományegyetemet ugyanezen tíz évi időn belül nemcsak hittudományi, de bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi fakultás nélkül maradónak tervezte, de e négy kar közé minden tényező odaértelte az orvostudományt is, míg a miniszteri indokolás szerinti négy kar tulajdonképpen egnek (— a bölcsészetinek —) kettéválasztása folytán ad négyet.

A kormány részéről ugyan azonnal jelent meg nyilatkozat, mely szerint elhatározott dolog Pozsonyban is, Debreczenben is teljes egyetem felállítása, de hogy e tekintetben ne maradjon fenn semmi kétség, a képviselőház közoktatásügyi bizottsága egészen határozott formában is nyilatkozott. E bizottság ugyanis a miniszteri indokolásnak a nyugtalanságra alkalmas adó részét nem fogadta el s kifejezte azt az óhaját, hogy „mihelyt az előfeltételek megvannak, a teljes egyetem mindkét városban terminus nélkül legkésőbb a javaslattal megállapított tíz esztendőn belül lehető legrövidebb idő alatt felállítandó, s az egyetem részére juttatott tíz éves állami hozzájárulás a két új egyetem két egyenlő arányban elosztandó”, — egyszersmind a miniszter hozzájárulásával a törvényjavaslat szövegének olyan módosítását javasolta, mellyel a debreczeni egyetemen orvostudományi kar szervezése magából a törvényből következze. Nevezetesen — minthogy a debreczeni egyetemen orvostudományi karnak az első tíz éven belül szervezése azért nem volt terhehető, mivel Debreczenben nem áll rendelkezésre megfelelő kórház, s minthogy másfelől Debreczen városi irányadó köröknek nyilatkoztak az orvostudományi kar biztosíthatása érdekében az igényeket minden tekintetben kielégítő kórház építtetésére, — a bizottság a javaslat 2. §-ához, ahol arról van szó, hogy a p-

járul, mely összegben felül azonban, tekintettel már eddig felajánlott hozzájárulása nagy mérvére, további hozzájárulást nem adhat”.

Ez újabb három millió korona megajánlása fejében a város csupán azt kérte, hogy az egyetemi aula és központi hivatalok elhelyezése átengedett Péterfia- és Nyomató-utca közötti telkek átengedése, mivel a központi épület a többi egyetemi épületek telkén megfelelőleg elhelyezhető lesz, ne kívántassék, és a kérelem teljesítése elől a vallás- és közoktatásügyi miniszter (98/493. számú leiratában) nem zárkózott el.

Ezen közben, bár feleltethő zavarosra fordult helypolitikai viszonyok egyidejű kétségessé tették, vajjon a törvényhozás foglalkozhatik-e az egyetemi törvényjavaslattal, — azt az országgyűlés mindkét háza tárgyalta és elfogadta és az O Felszék által 1912 július 7-én szentesített 1912. évi 36. törvényekik a debreczeni és pozsonyi magyar királyi tudományegyetem felállításáról július 11-én az Országos Törvénytarban kihirdetettvén, 1912 július 26-án hatályba lépett.

A törvénynek végrehajtása, vagyis az egyetemnek a törvényben megállapított fokozatos fejlesztés szerinti felállítása új kezekbe került. Balogh Jenő államtitár, akinek a debreczeni tudományegyetem előkészítésében különös érdemei vannak, igazságügyminiszter lett, s a helyébe lépő Jankovich Bélának alkalma nyílt az új egyetemek ügyével hivatalosan is megismerkedni akkorra, amidőn rövid idő múlva a visszalépett gróf Zichy János utódként átvele a vallás- és közoktatásügyi tárcát. Hogy az ügyek tovább vezetése ilyen egyetemes műveltségű és amellet a tudományban is kiváló férfiú kezébe került, épen úgy szerencse volt a szervezés alatt álló egyetemre nézve, mint az, hogy miniszterelnökké majd ismét gróf Tisza István lett, akinek kormányzása elé a debreczeni egyetem szempontjából minden egyéből eltekintve annál a szeretetteljes kapcsolattal fogva is, mely őt mint volt tanítványt a debreczeni kolégiumhoz fűzi, méltán a legnagyobb bizalommal kellett tekinteni.

Jankovich miniszter a debreczeni egyetem fokozatos fejlesztésére vonatkozó programját 1913 május 20-án 74.385. sz. alatt kelt leiratával küldte meg Debreczen város tanácsának és 1913 május 21-én kelt 12.765. számú leiratával a tisztánlti refero-

³ *A Debreczeni Magyar Királyi Tudományegyetem Almanachja az 1914–15-dik tanévre*, 36–51.

40

mátus egyházkerület püspökének, közülvén egyidejűleg a debreczeni tudományegyetem református hittudományi karára vonatkozó azon szabályozási tervezetet, melynek a debreczeni tudományegyetem szervezeti szabályzatába felvétele iránt legfelsőbb helyen előterjesztést tenni hajlandó.

A hittudományi karra vonatkozó szabályzat tervezetét, mely némileg különbözik a Zichy-féle 1911-i leirathban foglaltól s különösen a jogokat és kötelezettségeket nagyobb szabadsággal állapítja meg, talán nem lesz érdekelten egész terjedelmében közzéadni.

1. A debreczeni m. kir. tudományegyetemen egy, még pedig református hittudományi kar tartatik fenn, mely az 1914–15. tanév kezdetével megnyílik.

2. A református hittudományi karon tanárokul, akár meg-hívás, akár szabályszerű jelölés alapján csak református val-lású és lelkesítő minősítéssel egyének alkalmazhatók. A meghíván-dók a meghívást elfogadó nyilatkozatukhoz, a pályázók pedig pályázati kérvényükhöz a tiszántúli református egyházkerület és a debreczeni egyház részéről alakított bizottság olyan nyilat-kozattal kötelesek mellékelni, melynek értelmében egyházi szem-pontból hittudományi tanszék betöltésére alkalmasak és mel-tők. Ugyanily módon történik a református hittudományi kar-on az esetleg szervezendő egyházi jogi vagy bölcsészeti tanszék betöltése; e tanároktól azonban nem kívánatik meg feltétlenül a lelkesítő minősítés, hanem a megfelelő jog- és államtudományi, illetve bölcsészeti kar végzettség.

Az e pontban érintett bizottság tagjai: az egyházkerület fő-gondnoka, a püspök és a debreczeni református egyházközség hivatalban idősebb (lelkési vagy világi) elnöke. E bizottság elnöke az egyházkerület elnökségének hivatalra nézve idősebb tagja.

3. A református hittudományi kar tanárait az 1912. 36. t. r. 6. §-ának 1. és 2. bekezdése értelmében a val-lás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére ő Felsőge a király nevezi ki. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ezen legfelsőbb helyen való előterjesztéseit a 2. pontban érintett bizottság meghallgatásával teszi meg és legalázatosabb előter-jesztéséhez a bizottság véleményes jelentését mellékel.

4. A hittudományi karon egyelőre hét tanszék szervez-

42

tudományi kar a maga egészében. Az orvostudományi karnak részleges megnyitását, nevezetesen a három felső évfolyam-mal, a tervezet az 1916/17. évre helyezi kiállításra. — míg az orvostudományi kar két alsó évfolyama és a matematika — természetstudományi kar a szükséges épületek befejezése után volna szervezendő. A várososh intézeti leirathban azonban ki-jelenti a miniszter, hogy amennyiben az e program alapján készült költségvetési tervvel szemben megakarítások volnának keresztül vihetők, chek epezt azon lesz, hogy a beruhá-zások sürgetőbb kivételét és az egész egyetemi tevékenység mi-előbbi megnyitását biztosítsa.

A leiratokkal értesíti a miniszter úgy a tiszántúli egyház-kerületet, mint Debreczen várost arról is, hogy az egyetem min-den karával és hivatalaival a nagyerdőn helyezetik el, ami az egyetemenk külsőleg is egységes voltát a legszöbben biztosítja. Ezenfelül az egyházkerülethez intézett leirat az egyetemet meg-nyitó és bezáró ünnepek az egyetem mellett építendő református templomban, annak elkészültéig pedig a református nagytemplomban megtartására, a református vallású egyetemi hallgatók részére tett alapítványok odaítélésére, az egyetemre kinevezendő theologiai tanárok szolgálati éveinek beszámítá-sára vonatkozóan a Zichy-féle 1911. évi leirathban foglaltakkal lényegileg azonos rendelkezéseket tartalmazván, közelebbi meg-határozásokat ad a kollégiumi könyvtár használatra átengedé-sének módja tekintetében, a Zichy-féle leirat idevonatkozó ren-delkezésehez hozzáfűzven, hogy: „a debreczeni tudományegye-temmel kapcsolatban felállítandó egyetemi könyvtár és a kol-légiumi könyvtár közt könnyen létesíthető lesz *oly szolgálati viszony, amely a kollégiumi könyvtár könyveinek használatát az egyetemi könyvtár helyiségében is lehetővé teszi*”; — to-vábbá kiállításba helyezi azt is, hogy a református egyház dia-konisszakképző intézete növendékeinek ápolónői kiképzetése-ről az egyetem gondoskodni fog, a kiképzett diakonisszák pedig ápolónőül a klinikákon alkalmaztatni fognak; másrészt kötelező kijelentést kíván arra nézve, hogy az egyházkerület a debreczeni egyetem létesülése alkalmából „tanárképzővel egy-bekötött internátust” fog felállítani; — végül felhívja az egy-házkerületet, hogy az egyetem megnyitástól kezdve fizesse a hittudományi kar fenntartásához biztosított évi 70.000 korona

41

telik. Ezek volnának: a) újszövetségi írásmagyarázat és új-szövetségi theologia; b) ószövetségi írásmagyarázat és ószöv-et-ségi theologia; c) egyháztörténelem; d) dogmatika; e) vallás-bölcsészet és vallástörténet; f) szónoklat és liturgia; g) lelki-pásztorokodástan és az egyház beléletének ismertetése.

5. A hittudományi kar tanárainak fizetéséhez a tiszántúli református egyházkerület, mint a debreczeni református főis-kola főhatósága évi 70.000 K átalányösszeggel hozzájárul, ami-nek fejében a hittudományi kar tanárainak összes javadalmá-zása az államkincstárt fogja terhelni.

A tiszántúli református egyházkerület ezen hozzájárulásról külön alapítványi levelet terjeszt fel.

6. Amennyiben a tiszántúli református egyházkerület a hittudományi karon további tanszékek szervezését kívánja, fel-téve, hogy e tanszékek javadalmazásához a megfelelő összeget (az egyetemi tanári illetménynek a létesítés idejében legala-csonyabb és legmagasabb foka közti évi átlag) alapítvány gyanánt felajánlja, a vallás- és közoktatásügyi miniszterünknek a theologiai tanszékek szaporítása ellen nem lesz észrevétele. Az egyházkerület esetében is csak az alapítványi összeg, illetve az ennek megfelelő évi átlagny szolgáltatására lesz köteleze, a tanárok javadalmazását pedig az államkincstár viseli.

7. A debreczeni református egyházközség által felajánlott alapítvány a hittudományi karon szervezendő sémi-philológiai, bölcsészeti, vagy protestáns egyházi jogi tanszék felállítására lesz fordítandó. A debreczeni református egyházközség ezen alapítványáról külön alapítványi levelet terjeszt fel.

8. A tiszántúli református egyházkerület a lelkesítő minö-sítést, lelkesszé képeztést teljesen önmagának tartja fenn.

Ez a szabályzat terv az érdekelt köröknel általános meg-nyugvást kellett, de nem úgy az egyetem fokozatos fejlesztésére vonatkozó program, amelynek főhídjája, hogy kizárólag a jog-és államtudományi karon volna végrehajtható, és ott is igen nagy nehézségekkel. A terv szerint ugyanis csak a hittu-dományi kar nyílnék meg egészen az 1914/15. évvel, míg másik kettő csak fokozott, úgy hogy az első évben csak egy, a más-dikban két, a harmadikban három évfolyam szervezetenk s csak a 4-ik, nevezetesen az 1917/18. évben lenne meg a jog-és államtudományi, valamint a bölcsészeti, nyelv- és történet

43

hozzájárulást s határozza el a debreczeni kollégium jog-és államtudományi, valamint bölcsészeti, nyelv-és történettudom-nyai karainak évfolyamokról, az egyetem fokozatos meg-nyitásának megfelelően, megszüntetését.

Vizsont a várososh intézett leirat az egyetemi építkezé-sekre megajánlott öt millió koronának, — a kormánytól már az egyetemi törvény hatálya lépte óta többször sürgetett — befizetésére, illetőleg egyelőre az öt millió korona 4%-os kamatainak beszolgáltatására hívja fel a város községét, figyel-meztetve arra, miszerint a befizetés az egyetemi építkezés mi-előbbi megkezdése és folytatása érdekében szükséges. Egyéb-ként az építkezés megkezdését és az alapok lételetét még az 1913. évre tervezetnek mondja a miniszter.

Ezek a leiratok megint újabb tárgyalásokra tettek szükség-esekké és pedig mindakét érdekelt lényező részről, bár az egyházkerület közgyűlése, — mely már május 29-én tárgyalta a miniszteri leiratot, — mindenben eleget tett a miniszteri le-irathban foglaltaknak, nevezetesen :

a református hittudományi karra vonatkozó szabályozási tervezetet elfogadta s kötelezte magát, hogy a hittudományi kar működésének megkezdésétől, 1914 szeptember 1-től kezdve az évi 70.000 korona hozzájárulást befizeti és intézkedett, hogy ezen alapítványáról az alapítóval elkészíttessek ;

elhatározta az akadémiai tanszokoknak a megfelelő egye-temi tanfolyamok megnyitásával egyidejű megszüntetését;

kötelezte magát, hogy a debreczeni tudományegyetem köz-ponti épületeinek felújulásáig gondoskodik a három egyetemi karnak a kollégiumi épületben elhelyezéséről s az eddigi akadé-miai kereteken belül e karok dologi kiadásait fedezi, úgy-szint, hogy az egyetemi aula felújulási egyetemi önnepélyek tar-tására a kollégium dísztermét átengedi;

tudomásul vevén, hogy az egyetem mindenesztül a nagy-erdőn fog épülni, kivánatosnak mondta ki az egyetemi épületek szomszédságában egy református templom építését s az ehhez szükséges lépések megtevéle iránt a debreczeni református egy-házközség presbyteriumát megkeresve;

kötelezőleg kijelentette, hogy a debreczeni tudományeg-yetem létesülése alkalmából tanárképző intézzel kapcsolat

44

internátus fog létesíteni, amely egészében az egyházkerület fenntartósága s közvetlen felügyelete alatt fog állani, s amelyet legkésőbb a jogi és bölcsészeti akademiák teljes megszűnése után mindenesetre szervezni fog;

tudomásul vette a miniszternek az egyetem fokozatos fejlesztésére vonatkozó programját; — tekintetben a kollégium akadémiai tanácsa által előadott agályokat a maga részéről is figyelemreméltóknak találván, azt az óhajátis nyilvánította, hogy a *jogi és bölcsészeti kar* az akadémián meglévő 9–9 tanzsékkal az 1914–15. évben szintén megnyitassék, kifejezésre juttatván határozatában azt is, hogy ennek biztosítása érdekében az egyházkerület és főiskola terhére bizonyos hozzájárulástól nem vonakodnék, amelynek összege azonban nem lehetne több, mint amennyi a tervezett fokozatos felállítás mellett az évfolyamonként megszűnő akadémiák fenntartásával járna. (1913. évi 134. sz.)

Egyébiránt az évfolyamonkénti megnyitás alig kivethető voltát maga a miniszter is belátta s igyekezett keresni módot arra, hogy a fokozatos megnyitással járó tanulmányi nehézségeket az egyszerre megnyitással járó pénzügyi nehézségek felidézése nélkül elhárítani lehessen.

Vizont az egyházkerületi közgyűlés, amikor az egyetem hitudományi karának fenntartásához fizesendő évi 70.000 koronás hozzájárulásról az alapító levelet megállapította, felhatalmazta elnökségét a fokozatos megnyitás helyett az egyetem három fakultásának az 1914. évi őszén egyszerre megnyitása iránt a kormánnyal tárgyalásra és megállapodásra. (1913. évi 631. sz.)

Ennek a felhatalmazásnak folytán készült egy kimerítő munkálát, mely a legelőször részletekig menő számszással kimutatta, hogy a kollégiumnak az akadémiai tanszokok fokozatosan, három éven át megszűnése összesen 180–190.000 koronával kerülne többbe, mint az egyszerre megszüntetés, — hogy vizont az egyetem szóbanforgó két karának személyi kiadásai a tandíjkülönböznetek is figyelembe vételével az egyszerre megnyitás esetén nem haladhatják túl 180–200.000 koronánál nagyobb összeggel a tervezett évfolyamonkénti megnyitás személyi költségeit, — hogy eszerint ha a kollégium az évfolyamonként megszűnő akadémiák fenntartására fordí-

46

sen a doktori fok megadásának jogával is fel lesz ruházva”.

A vállalt kötelezettségek és támasztható igények szabatos megállapítása érdekében az egyházkerület részéről tett lépések folytán a vallás- és közoktatásügyi miniszter a 69.856/1914–IV. számú s 1914 május 30-án kelt leiratában azt is kijelenti, hogy miután a debreczeni tudományegyetem bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi kara rendelkezni fog azokkal a tanszékekkel, melyeknek képviselőiből tanárvizsgáló bizottság összesen 6 szakcsoportra vonatkozólag törvényszerűen megalakítható, a debreczeni tudományegyetem bölcsészeti kara mellett a *tanárvizsgáló bizottság is szervezeti fog*. Továbbá 38.157/1914–IV. sz. leiratában egyenként megjelöli azokat a kollégiumi helyiségeket, melyeknek az egyetem céljaira átengedését kéri s közli, hogy a kellő bűtorozással el nem látott helyiségek bebűtorozásáról a rendelkezésre álló fedezet terhére fog gondoskodni.

Mindezekre vonatkozólag az egyházkerületi elnökség eljárásához az egyházkerület 1914 június 3–5. napján tartott közgyűlése a végleges jóváhagyást megadta (183. és 190. sz. határozatok) s egyszersmind az akadémiai tanszokok megszűnése folytán felszabaduló összegeknek ugyancsak a felsőoktatás ügyét szolgáló intézmények létesítése iránt intézkedett (183., 188. és 189. sz.) s különösen kimondta, hogy addig is, míg a tanárképző intézettel kapcsolatos internátus teljes berendezése iránt vállalt kötelezettségek a három átmeneti évben fizesendő évi 60.000 korona felszabadulása után elteget lehetne, a *180 íjzira berendezett egyetemi internátusát fenntartja* s *lelkészképző intézetet* létesített. A megállapodásokat egyébiránt az egyetemes konvent már előzőleg (1914. évi május 15–15. napján tartott ülésében 123. sz. alatt) tudomásul vette, s felhívta a tisztelt egyházkerületet, hogy addig is, míg a három átmeneti évre kötelezett évi 60.000 korona szolgáltatásának megszüntével felszabaduló vagyonri erők felhasználásával a *lelkész- és tanárképzés ügyét* intézményesen rendezhetné, a legnagyobb körültekintéssel gondoskodjék a debreczeni tudományegyetemre beiratkozandó theologusok és református tanárjelöltek, valamint általában az internátusba felveendő egyetemi hallgatók tudomásos, tiszta erkölcsű, vallásos buzgósgát

45

tandó összeget az államnak fizeti, az egyszerre megnyitásnak pénzügyi nehézsége azonnal el van hárítva.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter elfogadta a tisztelt református egyházkerület részéről e számítás alapul vételével tett azon ajánlatot, mely szerint az egyházkerület az egyetem világi két fakultásának 1914/15. évben egyszerre megnyitása esetén a három első évben még évenként 60–60 ezer korona hozzájárulást fizet az állampénztárba. Az erre vonatkozó megállapodás a miniszternek a tisztált református egyházkerület *püspökéhez* 1914 január 30-ról 185.774–1913/IV. a. szám alatt intézett átiratában foglaltatik, a következőkéül:

„Vonatkossal azon tárgyalásokra, melyeket Méltóságoddal a debreczeni egyetem jog- és államtudományi, továbbá bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi karának a tervezett fokozatos megnyitása helyett egyszerre való megnyitására tárgyban folytattam, a következőkötört értesítem Méltóságodat:

Tudomásul veszem, hogy a debreczeni tudományegyetem jog- és államtudományi, továbbá bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi karának az 1914/15. tanév elején egészben való megnyitásával kapcsolatosan Méltóságod hajlandó a fokozatos és az egyszerre való megnyitás között mutatókzó kiadási különbözet fejében összesen 180.000 koronával a többköltséghez hozzájárulni és ezen összeget 1914 őszétől számítottán három évi 60.000 koronás részletben minden év szeptember 1-én az állampénztárba befizetni.

Továbbá köszönettel tudomásul veszem Méltóságodnak azon régebben meghozott és most megismételt ajánlatát, hogy mindaddig, míg a nevezett karok számára az egyetemi épület elkészül, azok elhelyezésére Méltóságod a jelenlegi kollégiumi épületet rendelkezésre bocsátja, ez épületet saját költségén jókarban tartja és a karok, valamint az épületben elhelyezett hivatalok dologi kiadásairól (fűtés, világítás, víz) gondoskodik. Megjegyzem, hogy ezen megállapodás természetesen nem érinti azon korábbi megállapodást, mely szerint a hitudományi kar az 1914/15. tanév elején mindenesetre egészében megnyílik és melynek költsége az egyházkerület a meghatározott évi 70.000 koronával járul hozzá.

Végül értesítem Méltóságodat, hogy az egyetem három karának egyszerre való megnyitásakor az egyetem természet-

47

és egyházas nevelésének a rendelkezésre álló minden eszközzel biztosításáról.

A kollégium fűhatóságával minden részletre nézve megtörtént megállapodás után, mely — ha formailag később is, lényegileg már az 1913. év novemberének végén létrejött, — függő kérdésnek csupán a Debreczen város részéről az egyetemi építkezésekre megajánlott 6 millió korona miként befizetésének ügye maradt fenn.

Etekintetben a kormány álláspontja elejétől az volt, hogy a város fizetési kötelezettsége az egyetemről szóló törvény hatálya lépésével egyidejűleg beállott, míg a város hatóságok a törvény szövegének ellenkező értelmű magyarázása folytán más eredményre jutottak.

A törvény 3-ik §-ának 2-ik bekezdése ugyanis azt rendel, hogy „az évi költségvetésben megszavazott általános összegek, továbbá azok az összegek, amelyeket az új egyetemek céljaira Debreczen és Pozsony városa *felajánlott*, az új egyetemek céljaira adományozandó összegek, úgyszintén a pozsonyi állami kórház számára az 1912-i költségvetésben előirányzott összeg, mint általános összeg a 2-ik §-ban említett átvétel időpontját követő költségvetési évtől fogva a m. kir. központi állampénztárba beszállítandók”; — vizont a 2. §, amely a javaslat eredeti szövegében a pozsonyi állami kórháznak a „törvény életbe lépése után a vallás- és közoktatásügyi miniszter által meghatározandó időpontban” átvételéről rendelkezett, — a debreczeni orvosi fakultás biztosítása érdekében történt betoldás folytán a Debreczenben építendő kórháznak is átvételéről szól. Ez alapon aztán a törvény úgy magyaráztattott, hogy előbb meg kell történni a Debreczenben az egyetemi oktatás céljaira építendő kórház átvételének s csak az ezt követő költségvetési évben lesz a város által megajánlott összeg az állampénztárba beszállítandó.

Ez a magyarázat végső következményében nemcsak azt jelentette volna, hogy a város fizetési kötelezettségének teljesítése a kórház felépítése utánra elodáztatik, hanem egyszersmind azt is, hogy az egyetemen részbeni megnyitásáról sem lehet szó az orvosi fakultás céljaira alkalmas kórház építése és átvétele előtt mert hi-zen a törvény 3-ik §-a nemcsak a Debreczen város által megajánlott, de egyáltalán

48

minden, az egyetem céljaira fordítandó összege névré a 2. §-ban megjelölt átadás utáni költségvetési évet tüzi ki az állampénzárbá becslogáltatás idejéül, és így természetesen a debreczeni kórház felépítése előtt az egyetem részére semmi pénz sem állt volna rendelkezésre.

A város vezetősége által elfogadott ezen törvénymagyarázat ezek szerint kedvezőellen volt a tiszántúli református egyházkerület azon törekvésére is, amely szerint a minden tekintetben hátrányos átmeneti állapotoknak mielőbb véget vetni s a végleges rendezést lehetőleg gyorsan lebonyolítani kívánta. Már szinte az ellenletes érdekek összehúzóásától lehetett tartani, amikor — több közbeneos határozat és arra adott miniszteri válasz után — az 1913 december 17-én tartott törvényhatósági bizottsági közgyűlés Márk Endre bizottsági tag indítványára megbízta a tanácsos, hogy a tiszántúli református egyházkerület elnökségével és a debreczeni református egyház küldöttével tárgyalja le azokat a feltételeket, melyek alapján „a város érdekeinek megóvása mellett az egyetem létesítése általános munkáinak megkezdése és a három meglévő fakultás megnyitása lehető lesz” és hogy a két másik tényezővel együttes küldöttségben a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrral a függő kérdéseket tisztázza. (472/1913. bky. sz.)

A törvényhatósági bizottság ezen határozata 30 napos határidőt tűzött ki a tanács részére a kívánt feladat teljesítésére. Ennek megfelelőleg a tanács lehetőleg gyorsan el is járt és a város, a tiszántúli egyházkerület és a debreczeni református egyház együttes küldöttsége 1914 január 20-án jelent meg a vallás- és közoktatásügyi miniszter előtt, mely alkalommal a tulajdonképpen már egyetlen függő kérdés: az öt millió korona miként befizetésének kérdése tekintetében is megállapodás jött létre és a törvényhatósági bizottság 1914 január 29-én tartott ülésében most már végleg határozatot az immár ismét izgalmassá válni kezdő ügyben, — a következőleg:

A törvényhatósági bizottság megnyugvással veszi tudomásul, hogy a debreczeni tudományegyetemen 1914 szeptember havában a meglévő három szakon a promotio jogának megadásával az előadások megkezdetnek, és nemcsak a város által építendő klinika, hanem a voltaképeni egyetemi épületek építése is még ez év tavaszán kezdetét veszi. Határozatilag ki-

49

mondja a közgyűlés, miszerint... abban a reményben és fel-tétel alatt, hogy a tudományegyetemi építkezések még ennek az évnek a tavaszán megkezdetnek, az öt milliót az 1916. évi január hó 1-én az államkincstárba befizeti, addig is az 1914. évi május hó 1-től számított félévi részletekben az öt millió 4%-os kamatát megfizeti.

Ezzel minden vitás kérdés végleg kiegyenlítettven, a debreczeni és (— pozsonyi —) tudományegyetemen az 1914/15. tanév kezdetével felállítandó tanszékekre a pályázatot a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1914 március 14-én meghirdette. Mielőtt azonban a tanszékek betöltése tárgyában végleges döntés történt volna, kiltört a világháború és ismét felmerült az aggodalom, hogy a nemzetre szakadál súlyos válság az egyetemnek végre a megvalósulás küszöbég juttott ügyét ismét elodázza. Ö Felsége bölcsessége és kormányának a magyar nemzet virárgzó jövőjébe vetett nem bízaloma azonban a világot meg-rengelő események közt sem engedte eleni a nemzeti köz-művelődés nagy új intézményének ügyét s 1914 augusztus 29-én megjelenő tanárainak kinevezéséről, — az 1914/15. évvel megkezdte működését a debreczeni m. kir. tudományegyetem, — az egyidejűleg megszűnt akadémiai tanszakai magában foglalt debreczeni református kollégium ősi jellegének szemlében: *orando et laborando*.

Befejezésül talán nem lesz érdektelen összefoglalni azokat a hozzájárulásokat, amelyekkel Debreczen sz. kir. város továbbá a tiszántúli református egyházkerület és a debreczeni református egyház a debreczeni m. kir. tudományegyetem fel-állítását előmozdították.

Debreczen szab. kir. város adott:

az egyetem telkél 80 hold területet a nagyerdő ecétra kijelölt részén;

az egyetemi építkezésekre öt millió koronát;

az egyetemen kapcsolatos klinika kórházak céljaira az egyetemi telek szomszédságában 25 hold területet;

a klinika kórházak építésére három millió koronát;

átengede bábaképezdét;

gondoskodik az egyetemi telkek vízvezetékkel, csatorná-

Egyetem Almanachja.

4

50

zással, világtáti vezetékkel ellátásról s villanyos vasúti össze-köttetésről.

A tiszántúli református egyházkerület, mint a debreczeni református kollégium főhatósága:

a hittudományi kar kiadásainak fedezésére fizet évenként 70.000 koronát;

a három első esztendőben évenként még további 60.000 koronát;

mindaddig, míg az egyetemi megfelelő épületek elkészülnek, a kollégium épületében gondoskodik a már megnyitott három kar elhelyezéséről s viseli ezek dologi kiadásai közül a fűtés, világtás, takarítás és vizszolgáltatás költségeit; állandóan használatra engedi tulajdonjogának fenntartása mellett — könyvtárát és gyűjteményeit.

A debreczeni református egyház egy tanszék költségeinek fedezésére 160.000 korona alapítványt tett.

Nem volna azonban teljes a kép, ha meg nem emlékeznénk azokról a létesítményekről, melyeket ugyane tényezők az egyetemi ifjúság javára hoztak létre, illetőleg tartanak fenn.

Debreczen város néhai dr. Thaly Kálmán debreczeni képviselőségének 25-ik évfordulóját ünneplendő, 1907 május 26-án 40.000 korona egyetemi ösztöndíjalapítványt tett.

Felsége Királyunk születésének 80-ik évfordulója alkal-mával pedig Ö Felsége magas nevére 100.000 koronás egyetemi ösztöndíj alapítványt tett a város, első sorban az orvosi, második sorban a bölcsészeti fakultás számára.

A magyarországi református egyház egyeteme 20.000 koronát meghaladó összegű „Bocsday”-alapítványából a debreczeni tudományegyetemen tanuló református tanárjelöltek nyerneik ösztöndíjat.

A debreczeni református kollégium az egyetem valamennyi karához tartozó hallgatók számára 180 személyre berendezett internátust tart fenn, nagyszámú kedvezményes helyekkel s ez internátusának tanárképzéssel kapcsolatban tovább fejlesztésére magát kötelezte.

A kollégium kezelésében levő ösztöndíjalapítványokból az egyetemi hallgatókat is részesíti s a kollégiumi jótéteményekben részesülő egyetemi hallgatók tanulmányi felügyeletéről felsőoktatási intézete útján gondoskodik.

51

A hittudományi kar hallgatói részére a tiszántúli református egyházkerület lelkesítő intézetet létesített, melyben a lelkesítő jelöltek a gyakorlati irányú képzés mellett tudományos oktatásban is részesülnek s evre a kollégium két theologiai docensi állást tart fenn, a patrisztika és a sémi philologia elő-adására.

Az a nagy szeretet, mellyel a tudományegyetemet Debreczen város és minden hatósága és egész közönsége fogadta, bizost-tétel szolgál arra néve, hogy az egyetem működését támogató s különösen az ifjúság szemléti és anyagi boldogulását elősegítő intézmények a jövőben még nagyobb számmal fognak kelet-kezni.

Dr. Kun Béla.

49

2. Az 1914-es tanévnyitó meghívója

*A Debreczeni Magyar Királyi Tudományegyetem
Megnyitó-ünnepélye
1914. október 1-jén délelőtt 10 órakor⁴*

Az ünnepély programja

I. ISTENITISZTELET délelőtt 10 órakor a Református nagytemplomban következő renddel:

- 1. Fennálló ének: Jövel Szentlélek Úr Isten... 37. dicséret 1. verse*
- 2. Közének: Te benned bízunk... XC. zsoltár 1. verse*
- 3. Imádkozik dr. Ferenczy Gyula egyetemi nyilvános rendes tanár, a Református Hittudományi Kar tagja*
- 4. Záróének: 37. dicséret 2. verse*

II. EGYETEMI KÖZGYÜLÉS az isteni tisztelet után a debreceni kollégium dísztermében, melyen

*a debreceni kollégiumi kántus éneke után a
rector a tanévet megnyitja, s
a debreceni kollégiumi Kántus éneke az ünnepélyt bezárja*

3. Beszámoló a tanévnyitóról⁵

A debreceni egyetem ünnepélyes megnyitása

A debreceni egyetem ünnepélyes megnyitása tegnap délelőtt folyt le. Egyszerűségében is jelentőségteljes volt ez az aktus, amely halványabb színeivel a világtörténelem vérvörös perspektívájába olvad bele. Ezt juttatta kifejezésre a templomi ima ájtatos hangjaival, a rectori beszéd gyönyörű gondolatgazdagságával.

Az ünnepélyről, amelyen az egész város képviselve volt, az alábbi tudósításban számolunk be:

Az isteni tisztelet

Az ünnepséget isteni tisztelet vezette be, amelyet délelőtt 10 órakor a nagytemplomban tartottak. A „Jövel Szentlélek Uristen”... kezdetű fennálló éneket énekelt el a gyülekezet, majd a 90-dik zsoltárt. Azután dr. Ferenczy Gyula theologiai tanár lépett a szószékre, s magas szárnyalású imát mondott. Végül ismét ének következett.

⁴ Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar megyei Levéltára VIII. 1/b. 1. doboz (Rektori Hivatal Iktatott Iratok 1914–15. tanév) 51/1914–15. etsz.

⁵ Debreczeni Újság, 1914. október 2.

Egyetemi közgyűlés

Az istentisztelet után folyt le az egyetemi közgyűlés a főiskola dísztermében. Ott voltak: Domahidy Elemér főispán, dr. Baltazár Dezső ref. püspök, gróf Dégenfeld József főgondnok, Márk Endre udv. tanácsos, egyházkerületi ügyész, Varga Elemér városi tanácsnok, dr. Keserű Lajos törvényszéki elnök, dr. Lóky Béla róm. kath. főgimnáziumi igazgató, dr. Kardos Albert, a reáliskola igazgatója, Géressy Kálmán tankerületi főigazgató, Szele György, K. Tóth Kálmán, Jánosi Zoltán ref. lelkészek, dr. Juhász Nagy Sándor a ref. egyház főjegyzője és még mások. Megjelent természetesen a ma még kisebb számú egyetemi ifjúság is.

Az egyetemi tanács Kiss Ferenc rektorral együtt az emelvényen foglalt helyet. Ezután a kollégium kántusa a „Győzelemről győzelemre szállva...” kezdetű dalt adta elő, majd e hangulatos nyitány után általános figyelem közben Kiss Ferenc rector a következő beszédet tartotta:⁶

A pompásan előadott beszéd mély és nagy hatást váltott ki.

Az üdvözlések

A beszéd után dr. Ruttka egyetemi tanácsjegyző felolvasta Jankovich Béla kultuszminiszternek Kiss Ferenc rectorhoz intézett alábbi táviratát:

„A debreceni egyetem tanári karának az eskütétel alkalmával kifejezett köszönetét, alattvalói hódolatát, a trón és haza szolgálatára tett fogadalmát legmagasabb helyen tolmácsolván, Ő felsége e nyilatkozatot meglelégedéssel méltóztatott legkegyelmesebben fogadni. Amidőn erről Nagyságodat az egyetem megnyitása alkalmából értesítem, reménnyel eltelve üdvözlöm a debreceni egyetem tanári karát és hallgatóságát, őszintén kívánván, hogy együttes nemes munkálkodásukat Isten áldása kísérje.”

Jankovich Béla

Majd a rector indítványára elhatározták, hogy a királyhoz hódoló, a miniszterelnök és kultuszminiszterhez pedig üdvözlő táviratot küldenek.

A királyhoz intézett távirat szövege ez:

„Ő császári és királyi Felségének mély hódolatát s alattvalói hűségét jelenti s egyben apostoli királyunk drága életére Isten minden lelki-testi áldását, dicső fegyvereire teljes diadalt esdi alattvalói hódolattal

*Kiss Ferenc,
az egyetem rectora.”*

⁶ A rektori beszéd szövege a Gerundium folyóirat első számában. Gerundium – Egyetemtörténeti folyóirat MMX vol. I. nr. 1. 31–34. http://gerundium.lib.unideb.hu/index.php?oldal=cikkadatok&folyoirat_szam=MMX+vol.+I.+1.&cikk_id=3

Gróf Tisza István miniszterelnöknek és Jankovich Béla kultuszminiszternek pedig az alábbi táviratot küldték:

„Nagyméltóságodnak az egyetem létesítése körüli elévülhetetlen érdemeiről hálával emlékezvén, Excellenciádat mély tisztelettel üdvözli, életére és hivatali működésére Isten áldását kéri

*Kiss Ferenc,
az egyetem rectora.”*

A közgyűlést a kántus éneke zárta be.

4. A király viszontüdvözlete⁷

A király válasza az egyetem üdvözlésére

Az egyetem megnyitási ünnepélyén az egyetemi közgyűlés tudvalevőleg táviratilag hódolattát fejezte ki az uralkodónak. Ebben Kiss Ferenc rector az Isten áldását kérte a királyra és fegyvereire.

„Ő császári és apostoli királyi felsége a tudományegyetem tanácsának és közgyűlésének mai megnyitó ünnepélyük alkalmából tolmácsolt királyhűségéért és hadserege győzelmét esedő fohászáért legkegyelmesebben köszönetét nyilvánítani méltóztatott, az új egyetemet a tudomány előrevitelére és terjesztésére irányuló működésében mindenkor Ő felsége legjobb kívánságai fogják kísérni. Legfelsőbb parancsra: Daruváry.”

A távirat Kiss Ferenc egyetemi rector címére érkezett, aki azt természetesen közölte az egyetemi tanáccsal és az egész tanári karral.

⁷ *Debreczeni Újság*, 1914. október 4.

5. A fakultások tanári karai⁸

TUDOMÁNYKAROK:

I. Református hittudományi kar.

Dékán és elnök:

Dr. Erdős József.

Prodékán:

Zoványi Jenő.

Nyilvános rendes tanárok:

Simai Erdős József, fölszentelt lelkész, az újszövetségi tudományok ny. r. tanára, a theologia doctora (Bécs), a genfi egyetem honoris causa doctora, az alapvizsgálati bizottság elnöke, a tisztántali református egyházkerület, a debreczeni református kollégiumi felső oktatási tanács, a debreczeni presbiterium rendes, a magyar protestáns irodalmi társaság választmányi tagja, a református hittudományi kar 1914/15. tanévi dékánja, 1915/16. tanévi prodékánja. Nyilvános rendes tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Egyházter 9. sz.

Sass Béla, fölszentelt lelkész, az ószövetségi philologia, exegesis és theologia ny. r. tanára, a hittud. kari alapvizsgálati bizottság tagja, a harmad osztályú vaskorona rend tulajdonosa, a református egyetemes konvent rendes tagja és jegyzője, a tisztántali református egyházkerület lelkézi tanácsbírája, az országos református tanáregyesület központi igazgatóság tagja, a debreczeni református kollégium igazgatótanácsának alkotó tagja, a debreczeni református kollégium tanári nyugdíj- és gyűjteményi közgyűlésének elnöke, a debreczeni református egyházközség presbiter, a református hittudományi kar 1915/16. tanévre megválasztott dékánja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 aug. 26-án. Lakik: Péterfia-utca 33. sz.

tanítóegyesület tiszteletbeli és az országos református tanítóegyesület választmányi tagja, a Kálvineum református lelkész-árvház igazgató tanácsának elnöke, a Kálvin Szövetség és a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság választmányi, az egyetemes konvent s az országos református zsinat rendes tagja, Püspökladány község diszpolgára stb. az egyetem 1914/15. tanévi Rector Magnificusa és az 1915/16. tanévi Prorectora. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Kőlcsey-utca 18. sz.

Csánki Benjámín, fölszentelt lelkész, a vallástörténet, keresztény erkölcs és symbolika ny. r. tanára, a hittudományi kari alapvizsgálati bizottság jegyzője, volt tiszafüredi és szeghalmi református lelkész, a debreczeni református kollégium felőktatási tanácsának tagja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfia-utca 8. sz.

Előadók:

Dr. Kenézy Gyula, m. kir. udvari tanácsos, egyetemi tanár, a bibliképzés igazgatója, az egészségügy előadója. Lakik: a bábaképzésben.

Dr. Kovács Gábor, jog- és államtudományi kari ny. r. tanár, a közgazdaságtan előadója.

Dr. Kun Béla, jog- és államtudományi kari ny. r. tanár, a közjog és közgazdasági jog előadója.

II. Jog- és államtudományi kar.

Dékán és elnök:

Dr. Kun Béla.

Prodékán:

Dr. Teghze Gyula.

Nyilvános rendes tanárok:

Haraszti Bernolák Nándor, a jogtudományok doktora, a büntetőjog és a bűnvádi eljárás ny. r. tanára, okleveles ügyvéd, volt kir. ítélőtáblai bíró, a büntetőjogi törvényelőkészítő bizott-

58

Ferenczy Gyula, fölszentelt lelkész, bölcsész doktor, a gyakorlati theologia ny. r. tanára, a hittudományi kari alapvizsgálati bizottság tagja, volt brassói református lelkész és debreczeni főiskolai tanár, a tisztántali református egyházkerület tanácsbírája, a debreczeni református kollégium igazgató tanácsának, Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának tagja, a magyar protestáns irodalmi társaság alapító tagja, a Debreczeni Protestáns Lap felelős szerkesztője. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Nyomató-utca 9. sz.

Zoványi Jenő, okleveles és fölszentelt lelkész, a keresztény történelemnek s a magyar protestáns egyház- és irodalomtörténetnek ny. r. tanára, a hittudományi kari alapvizsgálati bizottság tagja, volt kolozsvári, majd tiszaföldvári református lelkész, végül sárospataki református teológiai akadémiai ny. r. tanár, közben Budapest székesfőváros levléltárnoka; okleveles levléltárnok, képestett teológiai magántanár, a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság választmányi tagja, Zemplén vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, a református hittudományi kar 1914/15. tanévi prodékánja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfia-utca 46. sz.

Lenecz Géza, fölszentelt lelkész, a theologia licentiátusa és doktor (Bécs), a dogmatika és vallásbölcsész ny. r. tanára, a hittud. kari alapvizsgálati bizottság tagja, volt tépei, tiszaroffi és mezőtúri református lelkész, a debreczeni református kollégium levléltárnoka, a debreczeni református kollégium gazdasági bizottságának és felső oktatási tanácsának tagja, a „Lelkészegetesület” című egyházi hetilap felelős szerkesztője, a Kálvineum református lelkézi árvház igazgatója tagja, a „Julian-Egyesület” ügyvezető igazgatója Debreczenben. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Bundi-ut. 15.

Kiss Ferenc, fölszentelt lelkész, a helmisio, cura parochialis és rokontudományok ny. r. tanára, a hittudományi kari alapvizsgálati bizottság tagja, 20 évig lelkész Földesen és Püspökladányban, az alsószabolcs–hajduvidéki egyházterület magyar csoportjának és a Patronázs-Egyesületnek Ország. Szövetségének választmányi tagja, az Egyetemi Hallgatókat Segítő Egyesület elnöke, a Debreczeni Patronázs-Egyesület alelnöke, a II. alapvizsgálati bizottság, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a III. alapvizsgálati bizottság elnöke, a tudományegyetem 1915/16. tanévre megválasztott Rector Magnificusa. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Széchenyi-ut. 38. sz.

ság szerkesztő tagja, a fiataloktatás debreczeni felügyelő hatóságának tanácselnöke, a Magyar Jogászegyletek, a Felső Oktatási Egyesületeknek, a Nemzetközi Büntetőjogi Egyesület magyar csoportjának és a Patronázs-Egyesületnek Ország. Szövetségének választmányi tagja, az Egyetemi Hallgatókat Segítő Egyesület elnöke, a Debreczeni Patronázs-Egyesület alelnöke, a II. alapvizsgálati bizottság, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a III. alapvizsgálati bizottság elnöke, a tudományegyetem 1915/16. tanévre megválasztott Rector Magnificusa. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Széchenyi-ut. 38. sz.

Mártonffy Marcel, a jog- és államtudományok doktora, a kereskedelmi és váltófog ny. r. tanára, a jogtudományi államvizsgálati bizottság elnöke, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26. Lakik: Deák Ferenc-utca 14–16. sz.

Kiss Géza, a jog- és államtudományok doktora, a római jog ny. r. tanára, a Magyar Jogászegylet választmányi tagja, az I. alapvizsgálati bizottság elnöke, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a jog- és államtudományi kar 1915/16. tanévre megválasztott dékánja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26. Lakik: Piac-utca 59. sz.

Jászai Viktor, a jogtudományok doktora, a közjog és politika ny. r. tanára, a budapesti kir. magyar tudományegyetem volt magántanára, hítes ügyvéd stb. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Meghalt 1915. évi februárus hó 25-én.

Teghze Gyula, a jogtudományok doktora, a jogbölcsészlet és nemzetközi jog ny. r. tanára, a párisi „Institut international de Sociologie” hettagja, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság, valamint az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja, a jog- és államtudományi kar 1914/15. tanévi prodékánja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Péterfia-utca 46. sz.

Illyefalvi Vitéz Géza, a jog- és államtudományok doktora, okleveles ügyvéd, a közgazdaságtan és statisztika ny. r. tanára, az államtudományi államvizsgálati bizottság elnöke, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Kossuth-utca 61. sz.

⁸ A Debreczeni Magyar Királyi Tudományegyetem Almanachja az 1914–15-dik tanévre, 57–64.

81

Kun Béla, a jog- és államtudományok doktora, az egyház-jog ny. r. tanára, az I. alapvizsgálati és államtudományi államvizsgálati bizottság helyettes-elnöke, az I., II. és III. alapvizsgálati, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a jog- és államtudományi kar 1914/15. tanévi dékánja, az 1915/16. tanévi prodekanja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 aug. 26-án. Lakik : Simonyi-út 36/c.

Tóth Lajos, a jogtudományok doktora, a magyar magán-jog és osztrákjog ny. r. tanára, a III. alapvizsgálati bizottság helyettes-elnöke, a jogtudományi és államtudományi államvizsgálati és az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik : Péterfia-utca 25. sz.

Kovács Gábor, a jog- és államtudományok doktora, a közgazdaságtan és pénzügytan ny. r. tanára, a második alapvizsgálati bizottság elnöke, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság, a jogtudományi és az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a közgazdaság-statisztikai szeminarium vezetője, a Magyar Közgazdasági Társaság igazgató-választmányi tagja, a Debreczeni Szabad Iskola-Egyletlet ügyvezető igazgatója stb. 1905–1914-ig a debreczeni református jogakadémián a közgazdaságtan, pénzügytan és magyar pénzügyi jog ny. r. tanára. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik : Simonffy-utca 7. I. e.

Bacsó Jenő, a jog- és államtudományok doktora, okleveles ügyvéd, a magyar polgári törvénykezési jog ny. r. tanára, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság, valamint az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja, a jogtudományi államvizsgálati bizottság helyettes-elnöke. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik : Csapó-utca 36. sz.

Nyilvános rendkívüli tanárok:

Márfly Ede, a jog- és államtudományok doktora, a közgazdaságtani és pénzügyi jog ny. rendkívüli tanára, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság tagja, valamint a jogtudományi és az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja. Ny. rkvi tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án.

63

Pokoly József, az államtudományok doktora, az egyetemes történelem ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja, a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karnak 1914/15. tanévi dékánja s az 1915/16. tanévi prodekanja. Ny. rendes tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Honvéd-utca 9/c. sz.

Pap Károly, bölcsészet-doktor, a magyar irodalomtörténet ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló bizottság tagja, a budapesti tudományegyetemen a XIX. századbeli magyar irodalom volt magántanára, a Magyar Irodalomtörténeti, Nyelvtudományi és Philológiai Társaságok választmányi tagja, a debreczeni Csokonai-kör választmányi és alapító tagja. Ny. r. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik : Károly Ferenc József-út 13. sz.

Darók Jenő, bölcsészet-doktor, okleveles középiskolai tanár, a classica-philológia ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja, a budapesti tudományegyetemen a közép- és újkorú philológia volt magántanára, a debreczeni református bölcsészeti akadémián a classica-philológia volt ny. r. tanára, a Magyar Tudományos Akadémia levelező, Classica-Philológiai és Történelmi Bizottságának rendes tagja, a Budapesti Philológiai Társaság és a debreczeni Csokonai-kör választm. tagja, a Debreczeni Népszerű Főiskolai Tanfolyam volt titkára. Ny. rendes tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik : Pásti-utca 2. sz.

Pápay József, a magyar és az összehasonlító finn-ugor nyelvészet ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középisk. tanárvizsgáló-bizottság tagja, a Magyar Tudományos Akadémia levelező, Nyelvtudományi Bizottságának rendes tagja, a helsingfors-i Finn-ugor Társaság (Suomalais-ugrilainen Seura) levelező tagja, a Magyar Nyelvtudományi Társaságának és a Magyar Néprajzi Társaságának választmányi tagja, a debreczeni Csokonai-kör igazgató-választmányának tagja, az egyetemnek az 1914/15. iskolai évben prorektora. Ny. rendes tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik : Péterfia-utca 31. sz.

Rugonfalvi Kiss István, bölcsészet-doktor, a magyar történelem ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja. Ny. rendes tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik : Honvéd-utca 9/fk.

82

Iványi Béla, jogtudományok doktora, a magyar és európai jogtörténet ny. rkvi. tanára, a Szent István akadémia r. tagja, a Magyar Történelmi Társulat volt főtitkára s igazgató választmányi tagja, a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság ig. választmányi tagja, az I., II. és III. alapvizsgálati bizottság, valamint a jogtudományi és az államtudományi államvizsgálati bizottság tagja. Ny. rk. tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik : Péterfia-utca 46. sz.

Előadók:

Dr. Tüdös Kálmán, városi tisztifővros, a törvényszéki orvostan előadója. A törvényszéki orvostan előadásával megbízott 1914. Lakik : Bathány-utca 12. sz. I. e.

Koncz Aurél, magyar királyi pénzügyi számvizsgáló, az államszámvitelten előadója. Az államszámvitelten előadásával megbízott 1915. Lakik : Kossuth-utca 33. sz.

III. Bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar.

Dékan és elnökök:

Dr. Pokoly József.

Prodekan:

Dr. Láng Nándor.

Nyilvános rendes tanárok:

Láng Nándor, bölcsészet-doktor, a classica-philologia ny. r. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, Classica-Philológiai és Archeológiai Bizottságának r. tagja, a Budapesti Philológiai Társaság választmányi, az Országos Régészeti és Embertani Társulat igazgató-választmányi tagja, a budapesti tudományegyetemen a görög archaeologia volt magántanára, a budapesti orsz. középisk. tanárvizsgáló-bizottság volt tagja, a bölcsészet-, nyelv- és történettudományi kar 1914/15. tanévi prodekanja s az 1915/16. tanévre megválasztott dékánja. Ny. rendes tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Széchenyi-út 40. sz.

64

Nyilvános rendkívüli tanárok:

Milleker Reső, bölcsészet-doktor, a földrajz ny. rk. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja, a Magyar Földrajzi Társaság választmányi tagja, a „Földrajzi Közlemények” nemzetközi kiadásának szerkesztője. Ny. rendkívüli tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Piac-utca 24. sz. III. e.

Huss Richárd, bölcsészet-doktor, a német nyelv és irodalom ny. rk. tanára, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja. Ny. rendkívüli tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án.

Tankó Béla, bölcsészet-doktor, a bölcsészet és paedagógia ny. rk. tanára, az angol nyelv magántanítója, a debreczeni m. kir. középiskolai tanárvizsgáló-bizottság tagja, a Magyar Filozófiai Társaság választmányi tagja, a Böhm Károly-Társaság tagja. Ny. rendkívüli tanárrá kinevezett 1914 augusztus 26-án. Lakik: Rakóczy-utca 11. sz.

Magántanítók:

Horvay Róbert, bölcsészet-doktor, áll. főreáliskolai r. tanár, okl. tornatanár, a német nyelv magántanítója, az Országos Középiskolai Tanáregylet választmányi tagja, a Debreczeni Tornaegylet tiszakosztályának elnöke, a tisztviselői ág. htv. ev. egyházmegye iskoláigazgató dékánja és számvizsgáló-kéntek tagja. Magántanító 1915 január 7. óta. Lakik: Darabos-utca 57. sz.

Vág Sándor, bölcsészet-doktor, áll. főreáliskolai r. tanár, a francia nyelv magántanítója, a debreczeni Szabad Iskolának és a kereskedelmi minisztérium fenhatósága alatt álló Országos Vasárnap Munkásképző debreczeni bizottságának titkára. Magántanító 1915 január 7. óta. Lakik: Garay-utca 18. sz.

6. Készen a Haza fegyveres szolgálatára⁹

A debreceni egyetem megnyitását is másképen képzeltük el boldogabb időkben. De hát inter arma, silent Musae. A tudományok istennői szótlan ajakkal hallgatnak. Az egyetemi beírásokba való felhívás meg hadba szóló felhívásra formálódott át tor magnifikusz hon-szerető lelkében. Igazán csodálatra méltó az a hazafias harci készség, amelyhez hasonlót még egy negyedévvél ezelőtt el se mertünk volna képzelni. Negyven felavatandó református lelkész egyértelműleg szól püspökéhez, hogy ha szüksége van a hazának erős karjaikra, hát szívesen indulnak harcba. Sok csendes falusi templomocskák harangszava helyett ők most azt a Szózatot hallják csak, mely onnan csilingel a szívök rejtett mélyéből. Amelyik azt mondja, hogy talán 40 pár fiatal karra szükség lehet ott fenn a gránicon. Hiszen mai idők ügyis megtanítják a híveket imádkozásra... Az egyetemi ifjúság nagy része – a fegyverbírók, megemberesedettek szintén gyülekezni akarnak a nemzeti színű lobogók alá. Ki hitte volna ezt három hónappal azelőtt, hogy újra elkövetkeznek azok a legendák, mikor az emberek előbb hallgatnak a szívökre, s csak azután nagy sokára fordulnak a hideg, számító észhez...

Önkénytelen eszünkbe jut az az 1848-diki polgár, aki a professzorok közeledtére március 15-én azt kiáltotta: Menjenek innen, ebben a historiai időkben nincsen szükség okos emberekre... Már t.i. olyanokra, akik nem tartják erénynek a halál és testi épség megvetését, a rettenhetetlen előrohanást, a vakmerőséget.

7. Hallgatók katonai szolgálata¹⁰

Az akadémiai hallgatók önkéntes katonai szolgálata

Kiss Ferenc egyetemi rektor a következőket közli az akadémiai hallgatók önkéntes katonai szolgálatra vonatkozólag:

„A Debreczeni Magyar Királyi Tudományegyetem rectora. 10–1914. rt. sz.

Az akadémia önkéntes altisztképző iskolájába jelentkezés módosítai:

A közös hadügyminiszter úr a ma vett értesítés szerint a magyar szent korona országaiból az altiszt iskolába jelentkező akadémiai önkéntesek számára Budapesten és Zágrábban szervezett tanfolyamokat, amelyekben belépni kívánók fölvételükért az illetékes cs. és kir. hadkiegészítő parancsnoksághoz adják be kérvényeiket, melyben megemlítendő, hogy hol kívánják magukat sorozás alá bocsátani, s mely iskolában óhajtanak beosztatni.

A kérvény mellékletei:

- 1. Szülei beleegyezés az előjáróság (főszolgabíró, polgármester) által láttamozva.*
- 2. Belépési bizonyítvány az illetékes járási főszolgabíró, városokban polgármester által kiállítva.*

⁹ Debreczeni Szemle: Irodalmi, színházi, zenei és képzőművészeti hetilap, 1914. október 10.

¹⁰ Debreczeni Újság, 1914. október 15.

3. Érettségi (főgimn. vagy reálisk.) bizonyítvány.

Szolgálati nemek: gyalog, vadász, utász, árkász.

A debreczeni hadkiegészítő parancsnoksághoz illetékes önkéntesek kérvényüket a Pavillon-laktanyában Penyige sz. százados úrnál nyújtják be, akik soroztatásuk iránt azonnal intézkedik.

A honvédséggel kapcsolatban a m. kir. honvédelmi miniszter úr fog hasonló altisztképző iskolát szervezni, az erre vonatkozó rendelet még nem jött meg, ennek dacára azonban azok, kik a honvédségnél kívánnak kiképeztetni, a fenti módon felszerelt kérvényeket a reájuk illetékes honvéd hadkiegészítő parancsnoksághoz benyújthatják.

Debrecen, 1914. október 14.

Kiss Ferenc, e. i. rektor”

8. Az első hallgató szervezetek¹¹

Az egyetemi jogász ifjúság szervezkedése

A rendkívüli körülmények miatt, amelyekhez még lokális tényezők is járultak, csak tegnap tartott gyűlésén tudott jogász ifjúságunk – a debreceni egyetem első tanévének joghallgatói – megalakulni, egyelőre régi keretben. Elnök egyhangúlag Margócsy Géza 4. jh. lett. Jegyzők: Orosz Árpád és Kálmán Béla. Pénztáros Nagy János. Ellenőr Hauptmann B. Könyvtáros Osváth F. A választás egyhangúsága záloga az ifjúság jövőjének összetartó, eredményes együttműködésének. A gyűlés után tartott választmányi ülés elnök indítványára lelkesedéssel határozta el, hogy az egyesület a vagyonát s a megalakítandó Jogász-kör alapját, összesen 10,000 korona összegig, a hadikölcsönre jegyzi. A tartandó rendkívüli közgyűlés minden bizonnyal magáévá teszi a választmány határozatát.

9. Hirdetmény a második féléves beiratkozásról¹²

Beiratkozás az egyetemre

A Debreczeni M. Kir. Tudományegyetemen az 1914–1915. év második felére a beiratkozások 1915. január hó 7-én kezdődnek, és bezárólag ugyane hó 18-ig tartanak. A kiknek valamely elháríthatatlan akadály miatt lehetetlen személyesen jelentkezniük, azok a fenti határidőn belül tartoznak akadályoztatásukat hiteles okmánnyal igazoló és az illető kar dékánjához intézett kérvényben előjegyztetésüket kikérni, és egyszersmind megjelölni azt az időpontot, amikor személyesen megjelenhetnek és úgy a quaesturában, mind az egyes tanároknál beiratkozhatnak. Haladékat a beiratkozásra a kari dékán február 10-ig adhat.

¹¹ Debreczeni Újság, 1914. november 19.

¹² Debreczeni Újság, 1914. december 31.

A február 10-én túl terjedő időre legkésőbb február 18-ig csak az egyetem rectora adhat még engedélyt utólagos beiratkozásra. A mondott végső határidőn túl való beiratkozás iránt, vagy a rendes 12 napi határidő után beadott folyamódásokat a rector feltétlenül és végérvényesen visszautasítja. A külföldi egyetemekre beírt és onnan a II. félévre hazai főiskolára visszatérni óhajtó hallgatók ha külföldi egyetemen való tartózkodásukat a II. félévre megállapított beírási határidő (január 7–22.) tartama alatt az illető tudomány-kar dékánjának bejelentették és ha legkésőbb március hó 15-ig személyesen jelentkeznek, a II. félévre még fölvehetőek. (Vmk. 1903. évi aug. 21-én 45.135. sz. R.) Azokat a hallgatókat illetőleg, akik hadi szolgálatot teljesítenek, a beiratkozásnál és leckeönv alátírásoknál a személyes jelentkezéstől ez idő szerint eltekintünk – ezek tehát a kötelességüket megbízottjuk útján is teljesíthetik. A beiratkozási végső határidő – február 18. – azonban ezekre is kiterjed.

10. Az első egyetemi hallgatók névsora¹³

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
75 Ördög Lajos	I–II	Szarka László	I–II
Papp Andor	I–II	Szathmáry Lajos	I–II
Papp Imre	I–II	Szoboszlai Sándor	I–II
Papp Kálmán	I–II	95 Szombathy Dániel	I–II
Papp Lajos	I–II	Sáides Antal	I–II
80 Pihókóczy Gusztáv	I–II	Tamáska János	I–II
Porzsoló Ferenc	I–II	Thamó Béla	I–II
Récz Géza	I–II	Thury Levente	I–II
Sándor Pál	I–II	100 Thury Sándor	I–II
Sz. Sámtha Elek	I–II	Tisza Sándor	I–II
85 Sárközi István	I–II	Török József	I–II
Somogyi Pál	I–II	Varga Ferenc	I–II
Szabó András	I–II	Varga István	I–II
Szabó Gerő	I–II	105 Vecseri János	I–II
Szabó Gyula	I–II	Veres Imre	I–II
90 Szabó István	I–II	Yeress László	I–II
Szaplonczay Bertalan	I–II	108 Zolnay Imre	I–II

II. Jog- és államtudománykari hallgatók.			
N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
Almásy Antal	I	Gáll Barnabás	I
Bakó Pál	I–II	45 Geiger István	I–II
Balassa Gyula	I–II	Gonda Barna	I–II
Balogh György	I–II	Gottenhuber Henrik	I–II
5 Balogh Sándor	I–II	Gottlieb Endre	I–II
Balo Gyula	I–II	Gödényi Ferenc	I–II
Bacsassy Károly	I–II	60 Grausz Dezso	I–II
Bálint István	II	Gregger Emil	I–II
Bédy András	I–II	Gröss József	I–II
10 Bethlendi Béla	I	Gröss László	I–II
Biro Barna	I–II	Grünbaum Ignác	I
Bodlák Ferenc	I–II	55 Gyenge Miklós	I–II
Bognár Béla	I–II	Győrffy Lajos Károly	I–II
Boszörményi Andor	I–II	Hadrászics Hasib	I–II
15 Budaházy Béla	I–II	Hajdu Gyula	I–II
Buday László	I–II	Hajdu Sándor	I–II
Csóka Jenő	I–II	60 Halmágyi Ferenc	I–II
Daróczy Gábor	I–II	Harsányi Gyula	I–II
Dávid Miklós	I–II	Hauptmann Béla	I–II
20 Debrecei Lajos	II	Hegedüs Bertalan	II
Demjén Lajos	I–II	Hegedüs Endre	I–II
Dercsényi István	I–II	65 Hercz László	I–II
Dohi János	I–II	Heley Zoltán	I–II
Dohi Albert	I–II	Hőza Dániel	I–II
25 Dömötöry Imre	I–II	Hrvie Murtatán	I–II
Ecsedy János	I–II	Imre Sándor	I–II
Elek Ferenc	I	70 Ivánka Zsigmond	I–II
Eyedy Lajos	I–II	Jakab András	II
Erdődi Kálmán	I	Jano Ferenc	I–II
30 Elcs László	I–II	Jets István Dezso	I–II
Füüdri Antal	I–II	Juhász Dezso	I–II
Fehér László	I–II	75 Kabay Kálmán	I–II
Fehér Miklós	I–II	Kansay Jenő	I–II
Ferenecz Ferenc	I–II	Katona János	I–II
35 Füstös László	I–II	Kálmán Béla	I–II
Förös Ákos	I–II	Kecskés Sándor	I
Förös László	I–II	80 Kelemen Zoltán	I–II
Frank Béla	I–II	Kiss Antal	I–II
Fráter Andor	I–II	Kiss Elemér	I–II
40 Fráter István	I–II	Kiss Ernő	I–II
Fráter Iván	I–II	(tanulmányi szál)	
Gájtásy János	I–II	Kiss Ernő	I–II
Gáthy Géza	II	(tanulmányi szál)	

¹³ A Debreceni Magyar Királyi Tudományegyetem Almanachja az 1914–15-ik tanévre, 75–81.

78

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
85 Kiss Gábor	I	135 Osváth Ferenc	I-II
Kolozsváry Kiss Imre	I-II	(szilgyssai szék).	
Kiss József	I-II	Pakay Géza	I-II
rugosfalvi Kiss Károly	I	P. Pap Béla	I
Kiss Lajos	I-II	Pap Imre	I-II
90 Klein Albert	I	Pap Károly	I-II
Klein Károly	I-II	140 Pap Zoltán Tibor	I-II
Kinety György	I-II	Papp János László	I-II
Kocsis Béla	II	Papozsy László	I-II
Konez Pál	I-II	Parajkó János	I-II
95 Kormány Sándor	I-II	Pataky László	II
Kovács Jenő	I-II	145 Pautovay Ilés	I-II
Kovács Lajos	I-II	Pánczél Jenő	I-II
Költő László	I-II	Peresenyi Gyula	I-II
Kudár Lajos	I-II	Petricu József	I-II
100 Kulifay Károly	I-II	Pieri Viktor	II
Lakatos Vilmos	I-II	150 Pokoly József	I-II
László Lajos	I-II	Popescu Sándor	I
Lengyel János	I-II	György	I
Lengyel Jenő	I-II	Porozsny István	I-II
105 Madarász Gyula	I-II	Puky József	I-II
Mágyai Imre	I-II	Rácz Béla	I-II
Marcsák Béla	II	155 Ráczó Pál	I-II
Margócsy Géza	I-II	Roncsák Tibor	I-II
Merkovits Lajos	I-II	Róna Jenő	I-II
110 Matkó Sándor	I-II	Rózsa Árpád	I-II
Máté Imre	I	Sajó László	I-II
Magyari Miklós	I-II	160 Salátsky Kálmán	I-II
Mező Kálmán	I-II	Sarkady István	I-II
Ménes Lajos	II	Sáfrán Sándor	I-II
115 Mészáros József	I-II	Sátor Elemér	II
Mika László	I-II	Schlesinger Fülöp	I
Miklós Károly	I-II	165 Schletter Ferenc	I-II
Miskolcay László	I-II	Schwetz Elemér	I-II
Módotk István	I-II	Sembery Miklós	I-II
120 Molnár Elek	I-II	Seres Lajos	I-II
Nagy Attila	I-II	Simon Endre	I-II
117. Sz. Nagy Béla	I-II	170 Simka Sándor	I-II
Nagy Imre	I-II	Somlyai Sándor	I
Nagy János	I-II	Szabados Árpád	I-II
123 Nagy József	I-II	171 Szabados Ede	I-II
Nagy Kálmán	II	gabornyai Szabó Gábor	I-II
Nagy Sámuel	I-II	175 Szabó Gyula	I-II
Nagy Sándor	I-II	(Göbrecsényi szék).	
(bújjásosbuzsai szék).		Szabó Gyula	I-II
Nagy Sándor	I-II	Szabó István	I-II
(hanhalmi szék).		Szabó Sándor	I-II
130 Nagy Zsigmond	I-II	(Göbrecsényi szék).	
Nápusz Hilmitia	I-II	Szabó Sándor	I-II
Oláh István	I-II	Szabó Sándor	I-II
Orosz Árpád	I-II	(terezvári szék).	
Osváth Ferenc	I-II	180 Szabó Zoltán	I-II
(csengeri szék).		Szarukán Zoltán	I-II

80

III. Bölcsészeti-, Nyelvi- és Történettudományi hallgatók.

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
haróti Balás Ilona	I-II	Ligetli Imre	I-II
Balázs Vilmos	I-II	19 Majó Lajos	I-II
Béres Benő	II	20 Molnár András	I-II
Borusz Lajos	I	Oláh Sándor	I-II
5 Daresy Endre	I-II	Ormos József	I-II
Fazekas Gyula	I-II	Óváry Zoltán	I
Fehér Gábor	I-II	Póti Ferenc	I-II
Gyurkó László	I-II	25 Révész Lajos	I-II
Hadházy Ferenc	I-II	Sáhlki József	I-II
10 Herpay Gábor	I-II	Simon Károly	I-II
Jancsik Mihály	I	Sz. Szabó István	I
Jégh Gyula	II	Szabó Jenő	I-II
Képes László	I	30 Takács Árpád	I-II
Kiss Ernő	II	Tilbe István	I-II
15 R. Kiss Károly	I-II	Tólay Lajos	I-II
Kovács Antal	I-II	33 Vári Lajos	II
Kovács Endre	I-II		

79

N É V	Tan- félév	M É V	Tan- félév
Szalay István	I	Tóth János	I-II
Szathmáry Sándor	I-II	Török Zoltán	I-II
Szász Imre	I-II	Ugray Imre	I
185 Szebeny Árpád	I-II	veszter	I-II
Székely Gyula	I-II	205 Uhlarik Béla	I-II
Székely Imre	II	Uzonyi Barna	I-II
Székely Vilmos	I	Varga Endre	I-II
190 Székely László	I-II	Vass Elek	I-II
Szilágyi István	I-II	Vegh József	I-II
ifj. Sziloházy Sándor	I-II	210 Vida Károly	I-II
Szokolay István	I-II	Vida Lajos	I
Szondy Imre	I-II	Vikár Dezso	I-II
195 Szedes Kázmér Kálmán	I-II	Vinczér Ferenc	II
Szűcs László	I-II	Virág Sándor	I-II
Tallian Andor	I	215 Walter Ernő	II
Tarr Lajos	I-II	Zahirovics Ahmed	I-II
Teremly Pál	I-II	Zeevie Abdolrah	I-II
200 Toth István	I-II	Zoltán István	I
		Zoltány Árpád	I-II
		220 Zober Márton	II

81

IV. Rendkívüli hallgatók.
Jog- és államtudományi karon.

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
Balogh Aurél	I	11 Gyürky Sándor	I
Boranyi Ilés	I	Kiss Sándor	I
Cselsz Mária	I	10 Kun Miklós	I
Cont Béla	I	Nótkai Lajos	I
5 Dekkert Ilona	I	Rankay Jenő	I
Felker János	I	Szics Béla	I
Gencsy Lajos	I	14 Vörös Kálmán	I

Bölcsészeti-, Nyelvi- és Történettudományi karon.

N É V	Tan- félév	N É V	Tan- félév
1 Márton Béla	I-II	2 Walter Ilona	I